

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Rob Graaf
Titel	Verlaten
Jaar	2005
Uitvoering	

Copyright (C) 2005 by Rob Graaf

VERLATEN

Rob de Graaf

VERLATEN

VROUW

OUDE VROUW

JONGE VROUW

MAN

OUDE MAN

KOOR (= EEN DODE)

[OUDE VROUW]

De straat die ik elke dag zie is alsmaar donkerder geworden
Alsof de takken van de bomen dichter in elkaar gegroeid zijn
Alsof de huizen hoger zijn gebouwd en het asfalt meer licht opzuigt
Ik weet niet wat het is, maar ik weet wel dat we hier vroeger altijd
in het zonlicht liepen en dat zon nu een zeldzaamheid is
Vroeger...

De tijd dat je een kind bent, de tijd dat je je hand zonder aarzeling
in die van een ander legt, alleen maar omdat die ander groter is dan
jij

Ja - nee - ik weet het - daar moet je niet teveel over praten

Ik heb overal pijn, de laatste jaren, maar het is geen pijn die van
een ziekte komt

Vermoeidheidspijn, zo moet ik het noemen

[KOOR]

Wie zijn die mensen in het donker

Wie zijn die mensen in het licht?

Ik heb veel door de stad gezworven

En me verwonderd over de stenen en ook over de voorbijgangers

Ik heb iets willen weten over hoe ze aan hun littekens komen, wat
de bron is van hun rusteloosheid

Ik heb me voorgesteld dat ik een zintuig heb waarmee ik weten kan
wie ze zijn en wat ze denken

Zelf heb ik weinig zwaars meer te dragen

Ik hoor nergens thuis en ik heb geen geheugen

Ik neem alleen maar waar, ik ben dicht bij ze als ze spreken

[MAN]

Er is een tijd geweest dat ik het huis niet meer uit wilde

Die wereld daar, aan de andere kant van het venster

Alles wat daarmee te maken had probeerde ik buiten mijn
gedachten te houden
Achter gesloten gordijnen heb ik gewacht
Heb ik het voorbijgaan van de tijd op me in laten werken
Ik wist dat daar, onder de hemel van de stad en in de kamers van
vreemde huizen, alles voortdurend veranderde
Hier, binnen, moesten de dingen hetzelfde blijven
Herinneringen zijn broos en alleen al het bewegen van de lucht kan
ze laten vervliegen

Mijn haar was dun geworden en over mijn gezicht liepen lijnen die
er vroeger nooit waren geweest - dat voelden mijn vingertoppen
Ik wilde het niet weten en daarom had ik ervoor gezorgd dat er hier
in huis geen spiegels waren
Misschien veranderde mijn stem ook - ik wist het niet want ik
hoefde nooit iets te zeggen
De jongen met de donkere wimpers van de winkel op de hoek wist
dat hij alleen mijn geld maar behoefde aan te pakken en te kijken naar
wat ik op de kassatafel neergelegd had
Wat wist hij nog meer, die jongen?
Had hij een indruk van mij? Zou hij mij in zijn gedachten een naam
of een bijnaam hebben gegeven?
Ik keek naar hem maar hij keek niet terug en daardoor kwam ik er
niet achter

[VROUW]

Nooit vragen stellen
Dat heb ik mezelf aangewend
Op vragen komt geen antwoord, je kunt er alleen maar onrustig van
worden
Niet vragen maar weten
Alles naar buiten richten
Dat heb ik ook geleerd
Altijd beseffen dat er iemand naar je zou kunnen kijken terwijl je
dat zelf niet merkt
Je altijd zo gedragen dat je je dan niet hoeft te schamen omdat het
uiterlijk op orde is

Altijd alleen kunnen zijn

Er is wel iemand geweest, in mijn leven
Meer dan één
Sommigen zijn lang gebleven, maanden of zelfs jaren
Maar ik heb steeds geweten dat het niet zou duren
Ze dachten dat ze me hadden
Dat ik een deel geworden was van hun bestaan en dat ze alles
wisten

Maar het binnenste van mijn lichaam, daar waar het gevoel zit en de zwakte en de bereidheid om alles weg te geven - dat hebben ze nooit kunnen vinden

Ik heb de weg ernaartoe niet gewezen

Ik heb het voor mezelf gehouden

[Koor]

Ik heb afstand genomen en afscheid

Ik hoef me niet meer te handhaven

Ik zoek geen samenhang, geen oorzaak en gevolg

Ik hoef niet meer iemand te zijn

Zij wel

Ze praten en ze zoeken

Ze hebben het nog niet opgegeven

Wie alles weet is nergens bang voor

En ook wie niets weet kent geen angst

Bang zijn zij die wel iets weten maar die toch het meeste alleen maar kunnen vermoeden

Ze komen elkaar tegen en ze wenden hun gezicht af

Altijd moeten ze voorkomen dat een ander hun zwakte zou herkennen

Ze zijn gewapend met kennis, met ervaring en met oordelen

Dat maakt ze zwaar en traag

[OUDE VROUW]

We zijn hier samen komen wonen, in dit huis, dat was in de tijd van de expansie

Steeds meer wereld was er, steeds meer woorden en gedachten en altijd weer dingen die ook nog zouden kunnen...

Eerst waren we met z'n tweeën, later zijn zij gekomen

Een meisje, een jongen, nog een jongen

Zo ging het, zo moest het gaan, daar was het allemaal voor bedoeld

Ik heb van ze gehouden, ik heb ze gegeven wat ze nodig hadden, al die jaren

Ze hebben alles aangepakt

En toen het hun tijd was zijn ze weggegaan

Hij ook - hij is er niet meer, ik heb hem gedragen toen hij een kilo as was in een stalen emmer

't Is wel overzichtelijk geworden, omdat het nog maar zo weinig is
Zij zijn nog wel ergens, die kinderen - mijn kinderen - ik weet niet waar

Ik weet niet waarom ze hier nooit komen

Misschien omdat ik niets kan vertellen wat zij nog willen weten

Langzaam word ik kleiner

Dat schijnt iets te maken te hebben met kraakbeen dat wegslijt

Ik oefen me iedere dag in het herinneren
Ik wil niet wazig worden

[OUDE MAN]

Waarom willen ze altijd weten waar ik vandaan kom?
Ik ben daar al zo lang weg en zij kennen het niet
Voor hun is dat land niets anders dan een naam en een paar
kleurige vooroordelen
Ze weten niets over hoe het daar was
Mijn herinneringen zijn in zwart-wit, zoals een oud filmjournaal
Ik zie de stad, de rivier, de bruggen
De stad paste niet goed bij ons, niet bij onze manier van leven - bij
het nieuwe leven, het leven van de vooruitgang waarover we elke
dag zoveel te horen kregen
Bijna alles wat je om je heen zag kwam nog uit de tijd van het oude
rijk, de tijd van de grote verschillen - maar wij leefden met
gelijkheid, met de door elektriciteit en arbeiderskracht aangedreven
toekomstgedachte en daar pasten die façades, die pleinen met
paleizen en die zorgvuldig opgebouwde panorama's niet goed bij
De kathedraal hadden ze dichtgemetseld - die zou nog eens
afgebroken worden, maar niemand wist wanneer

Toen ik een kleine jongen was kwam je nog overal de oude dingen
tegen
Ik ben eens in de eetzaal van een groot hotel geweest en daar
mocht ik de messen vasthouden - zwaar, glanzend zilver met zwarte
vlekken van de verwerking
Iemand wees me zonder iets te zeggen op de dubbele adelaar die in
de heften was gegraveerd: dit was nationaal bestek, begreep ik
meteen, bestek van het land dat niet meer bestond en waarover
niet meer werd gesproken

[MAN]

Ik moest ervoor zorgen dat het stil was in huis
Alleen dan zou ik kunnen horen of er ergens iets gezegd werd dat
voor mij bedoeld was
Want als er een bericht kwam en ik zou het missen, dan zou alles
nog erger worden
Wakker blijven moest ik ook - want de belangrijke dingen komen in
de nacht
Ik oefende me in weinig slapen
Zou er ergens iets voor mij geschreven staan?
Met gesloten ogen liet ik mijn handpalmen langs de geverfde muren
glijden, op zoek naar oneffenheden die een teken zouden kunnen
zijn

Soms vond ik iets - een patroon dat geen toeval kon zijn - en als ik
de code had gekend zou ik de boodschap kunnen lezen
Zo was ik en dat deed ik, in die tijd
Het ging niet goed met me

In die kamer waar het gebeurd was kwam ik nooit, daar was geen
plaats voor mij
Het was zijn kamer, de kamer van zijn leven... Daar moest alles stil
en onaangeraakt blijven
Hij was er niet meer
En toch kon ik niet ophouden met tegen hem te praten
Eindelijk was hij precies zoals ik hem altijd had willen hebben

[KOOR]

De wind van het vroege voorjaar maakt de herinnering wakker aan
zachte dingen
Aan het dons en de dauw van de verwachting

'Waar denk je aan?' heeft de een gevraagd
'Aan niets,' heeft de ander geantwoord
Toen is die eerste stil gebleven - ze wisten allebei wat er bedoeld
was
'Ik denk aan iets dat jij niet hoeft te weten'
'Waar ik aan denk, dat kun jij niet begrijpen'

Ooit hebben ze zeker geweten dat zoiets hen nooit zou overkomen
Zij hadden de grenzen opgeheven: 'ik ben jouw lichaam en jij bent
mij'
'Ik heb een gedachte en jij vindt er de woorden voor'
'Wat ik loslaat vang jij op en wat jij ziet zie je met mijn ogen'
Toen was de stad nog warm en overzichtelijk
Een huiskamer onder de hemel
Toen hielden ze niet op met lopen en praten
Vermoeidheid bestond niet

'Waar denk je aan?'
'Laat maar - niet aan iets belangrijks'

[OUDE MAN]

Ze vragen waar ik vandaan kom - maar ik ben hier
Ik ben al zo lang hier
Hier heb ik gewerkt, heb ik de taal geleerd, heb ik geprobeerd om
niet op te vallen
Hier heb ik thuis willen zijn
Thuis in vreemde kamers, in een stad die zich nergens om
bekommert - en dat was wat ik wilde, ik heb geen aandacht nodig

Die andere stad bestaat nog, maar ik ben er nooit meer geweest
Eerst was dat onmogelijk, jaren lang - en toen het eenmaal wel
weer kon, merkte ik dat ik het niet meer wilde
Zoals die stad in mijn hoofd bestaat, zo kan ik er mee leven
Ik wil dat beeld niet in de war brengen
Al die mensen, die dood zijn...
Of die ik, als ze nog leven, niet zou herkennen

[JONGE VROUW]

Ik woon in de bovenste kamer, vlak onder het dak - ik hoor altijd de
wind
Ik voel me in dit huis pas vrij als ik alle trappen opgeklimmen ben,
langs de geuren van wasgoed en bederf
Mij kent niemand, hier, en dat vind ik een voordeel
Niemand die vraagt wat ik hier zoek, in deze stad,
Ik hoef aan niemand iets uit te leggen

In het dorp word ik gemist, dat weet ik wel bijna zeker
Iedereen die iets wil gaat daar weg
Van mij hoopten ze dat ik zou blijven - ik weet niet hoe ze daarbij
kwamen
Misschien kwam het doordat ik mijn gedachten altijd voor me hield
'Dat is zo'n stil kind,' moeten ze hebben gedacht, 'die wil vast niets
anders dan een rustig leven op de plekken die ze kent'
Maar ik wilde zoveel en ik wist dat ik het daar niet zou vinden
Ik wilde dat de wereld die ik om me heen had meer zou lijken op de
wereld in mijn hoofd
Meer kleur en meer beweging
Meer raadsels en verwondering
Aan hun, aan de mensen met wie ik daar leefde, kon ik dat niet
uitleggen - omdat zij niet zagen wat ik zag en niets wisten van wat
ik vermoedde
Daarom bleef ik stil

[OUDE VROUW]

We hoorden bij elkaar
Hij en ik
Ik vroeg niets, zodat hij niet over een antwoord hoefde na te
denken
Zo maak je het mogelijk, voor elkaar
We hebben, dat kan niet anders, van elkaar gehouden, al die jaren
We kenden de woorden en we wisten wat ons te doen stond
Ik zorgde ervoor dat wat goed ging goed bleef gaan en dat de
dingen geen zwaarte hadden
Een leven is werk... Je hebt je taak en je hebt je plek

Je woont in je gewoonten en er is geen aanleiding om iets anders te willen dan dat
Allerlei dingen, waar ze het nu zo vaak over hebben, die bestonden in die tijd nog niet - ik zou niet weten wat dat was: een eigen leven leiden, of zelf iets bedenken, los van al het andere

Ik heb wel zorgeloos willen zijn...
Maar dat was jaren daarvoor
Toen we nog iets zochten
Dat was in de tijd dat hij nog de warme belichaming was van iets onbekends
De tijd waarin ik leerde hem te vertrouwen
Ik wilde zorgeloos zijn en vergeten waar de verantwoordelijkheden lagen
Er ging ook toen al wel eens iemand dood, maar dat waren altijd de anderen
De ouderen, die van ver weg, die waar je toch al niet veel mee te maken had
Tot we, op een dag in de winter, opeens beseften dat wij nu zelf die oude anderen geworden waren
Dat we de dood en de kou nu als huisgenoot hadden
En net zo plotseling moesten we inzien dat we alles hadden gedaan en toch iets essentieels waren vergeten
Wisten we dat het meeste van ons leven nu geschiedenis was en de rest verwaarloosbaar

[KOOR]

Wat je niet bent
Wie je niet wilt zijn
Wat je vergeten bent
Wat je nog niet vergeten bent
Wat je geweest bent, maar nu niet meer
Wat ooit je verlangen was
Waar je gewoond hebt
Waar het allemaal gebleven is
Waar nu een lege plek is, die alleen voor jou nog iets betekent
Wie je nog kent, uit die tijd
Waar die geur vandaan kwam, die geur van vers geschaafd hout en waarom alles goed was als je die geur weer geroken had
Waar je gelachen hebt, hardop gelachen, ook al was je er alleen
Waar je geschrokken bent van je eigen gedachten
Waar langzaam alles steeds vager is geworden
Wie je nu bent
Wat ervan geworden is
Wat er van jou geworden is

[VROUW]

Ik ga ervan uit dat het schoon moet zijn, om je heen
Dat je altijd klaar moet zijn om naar buiten te gaan
Daar mijn jas en daar mijn schoenen... de post in het bakje naast
de deur... dat geeft rust
Daarmee houd je alles wat er niet moet zijn op een afstand

Ik draag altijd zwart, omdat ik weet dat donkere kleuren mij het
beste staan

Vroeger

Vroeger deed je maar wat, elke dag iets anders
Vroeger dacht je achteraf pas na - en toch ging het meestal goed -
maar wat heb je eraan om dat te weten?
Vroeger, dat is weggeblazen stof
Ik kan beter nadenken over wat nog komt
Over hoe ik niet oud wil worden
Over wat ik vast houd

Er zijn cafés, hier in de stad

Grote cafés waar je lang kunt zitten en niemand opvalt
Daar ga ik soms heen, op stille avonden
Een maandag, of een donderdag
Ik weet heel goed hoe je moet zitten, hoe je om je heen kijkt
Hoe je het licht in je voordeel laat werken
Eerst drink ik water, pas later op de avond een voorzichtig glas witte
wijn
En ik zie alles, al lijkt het of ik met niets anders bezig ben dan mijn
eigen gedachten
Ik zie hoe de mensen hier binnen komen
Ik zie wie alleen is en hoe daar soms eentje bij is die het zou
kunnen zijn
Het
Een jongen, een man

Hij ziet mij ook en hij vindt me te oud

Hij zou 'mevrouw' en 'u' tegen me moeten zeggen
Ook ben ik te blond voor hem
Hij is donker
Hij hoort bij een andere groep
Maar als ik het wil kan het gebeuren
Ik kan mijn blik een allerkortst moment op hem richten, haast in het
voorbijgaan - en me dan wegdraaien
Ik kan opstaan om naar de bar te lopen en dan in de buurt komen
van het tafeltje waar hij zit
Ik kan een leegte om me heen laten ontstaan waartoe hij zich
aangetrokken voelt
Ik kan de macht die ik nog altijd heb gebruiken

Dan zal er contact zijn - dan neem ik waar hoe het gebeurt en ik merk dat ik niet eens verbaasd ben
Met een glas in zijn hand loopt hij naar de tafel waaraan ik zit
Ik praat met hem
Ik lach en ik interesseer me voor wat hij te zeggen heeft
Ik weet hoe ik het doen moet, ik kan kijken naar mezelf, ik kan horen wat ik zeg en hoe dat klinkt
Dan vindt hij me toch minder oud en verwaarloosbaar dan hij gedacht had

Tegen de tijd dat het café gaat sluiten ben ik nog steeds nuchter
Juist nu moet ik dat zijn
Nu hij naast me loopt in de kou van de nacht en ik naar hem kijk
Naar de kracht van zijn zwarte haar
Naar zijn mond die weinig lacht
Naar het lichaam, dat zich door zijn kleren heen aftekent
Een gevangen, maar gevaarlijk dier
De hele avond heb ik naar hem geluisterd, naar zijn verhaal van ambitie en gekwetstheid
En toch weet ik niets van hem
Toch is hij voor mij niet meer dan de levende warmte die ik nodig heb

Het kan mis gaan, nu
Hij kan iets onverstaanbaars zeggen en dan opeens een hoek omslaan
Maar zolang hij niets zegt
Zolang we niets uitspreken en hij naast me blijft lopen, in de richting die ik aangeef
Zolang weet ik dat het kan gebeuren
Dan bereiken we mijn huis
Huis is eigenlijk het woord niet, het zijn niet meer dan een paar kamers die ik bewoon
Als we zover eenmaal zijn weet ook hij dat het gebeuren moet
Hij kan niet anders dan met mij die deur doorgaan
Ik vraag hem wat hij wil, bier of water
Ik kijk hem ernstig aan, ik wacht - en dan zal hij doen wat ik wil dat hij doet: hij strekt zijn hand uit en raakt me aan

Wat volgt is de vervulling
Is warmte rond een kern die koud blijft
Ik blijf kijken naar wat ik mezelf zie doen
We komen op het bed terecht, ik help hem zijn laatste aarzeling te overwinnen
Hij mag geen tijd krijgen om na te denken
Ik ben niet waar hij van heeft gedroomd
Maar ik ken zijn verlangens

Verlangens verlammen en verblinden: hij laat zich willoos leiden en
tegelijk gelooft hij dat hij het is die bepaalt wat er gebeurt
Ik kan hem geven wat zijn lichaam wil
En hij geeft het aan mij
Hij geeft me een herinnering terug
Mijn handen voelen hoe het zweet zich op zijn rug vormt
Hoe de spieren zich spannen en de naamloze wil zich concentreert
Ook mijn lichaam wil sterker zijn dan mijn gedachten
Ook ik wil een dier zijn
Maar ik blijf een denkend dier
Wat hier gebeurt is het oudste
Wat hier gebeurt doen wij nu, voor het eerst

[KOOR]

Ik ben erbij en ik sta erbuiten
Ik zie hoe alles zich herhaalt
Hoe de eenheid die niet bestaat toch telkens weer wordt gezocht
Hoe handen zich uitstrekken in de richting van zekerheden die niet
meer te vinden zijn
Ik ben erbij
Ik zie de dwaaltocht langs spiegelruïnes die zij houden voor een
route door het landschap van de werkelijkheid
Maar ik heb geen stem om raad te geven
En dus moet iedereen zijn eigen fouten maken

[MAN]

Wie ben je?
Niemand vraagt het, maar ik wil het weten
Ik raak nog steeds de koude muur aan en ik denk aan wat gebeurd
is
Wie ben je?

Ik ben wat ik me herinner

Ik ben een kind, een warm en willoos wezen, dat door onbekende
handen opgetild wordt in een holle, hoge ruimte, waar alles wit is en
glimt
Uit een andere ruimte komt groen of blauw licht en voor angst is
geen tijd
Ik zie witte kleding en daarna zie ik niets meer

Ik ben de stem van de vader die in de avond een verhaal vertelt
over de rusteloze vogels, die ieder jaar weer op zoek gaan naar wat
ze zijn verloren - maar ze zijn het al zo lang geleden verloren dat
zelfs de alleroudste vogel niet meer weet wat het is en daarom
houdt de beweging nooit op, kijk, daar gaat weer zo'n zwerm

Dan blijft hij stil, hij is mijn vader, hij denkt misschien dat ik slaap
omdat ik mijn ogen gesloten houd
Hij buigt zich voorover en hij raakt heel even, heel licht mijn
voorhoofd aan
Lippen zonder druk
Geur van de volwassen wereld
Als hij weg gegaan is denk ik na over wat hij mij verteld heeft -
daar, in die hoge kamer waar ik wakker blijf
Het zal nog uren duren voor het buiten donker is

Nooit heeft de tijd die zich in dikke lagen opstapelt me het zicht
ontnomen op de plekken
Ze zijn allemaal blijven bestaan
Alle huizen, alle scholen, alle wachtkamers en kantoren waar ik ooit
geweest ben zijn er nog, hier in mijn hoofd, met hun geluiden,
tafels, kasten, plafonds, beslagen ruiten en benauwdheid
Als ik me wil bewegen door mijn gedachten staan ze me in de weg
en ik struikel en ik stoot alles omver

[KOOR]

'En toch is er iets,' heeft de een gezegd
'Toch kijk je me niet aan maar je kijkt langs me, alsof je daar achter
mij iets ziet
iets groots en belangrijks, iets waarvan ik niets weet'
De ander is eerst stil gebleven en heeft daarna geantwoord dat er
niets en niemand anders is en dat dat nooit zal veranderen
Daarna hebben ze afstand bewaard - voorzichtig, beleefd haast
Ze zitten in dezelfde kamer en ze staren uit hetzelfde raam,
waarachter het daglicht zich van grijs naar grijs beweegt
Maar ze zien allebei iets anders

[JONGE VROUW]

Toen ik nog klein was ben ik een keer meegenomen naar een
feestelijke middag in het patronaatshuis
Het moet op een zondag in de winter zijn geweest - ik herinner me
de kale takken van de wilgen langs de vaart en daarboven de lucht,
egaal licht dat straalt door een bleek grijze koepel
In de zaal zitten de mensen aan tafeltjes
Ze drinken rode limonade of bier uit grote glazen
Er wordt veel gerookt
Ik word door een van mijn tantes op schoot genomen
En daar verschijnt, in een waas van blauwige wolken, de blonde
zangeres
Zo ziet die andere wereld er dus uit
De wereld die ik niet ken maar waarvan ik het bestaan al zolang heb
vermoed

Zo is de wereld van buiten ons dorp, de wereld van de stad, de wereld van het leven
Later zal ik begrijpen dat op die dag mijn verlangen is gewekt
Groot is ze, die vrouw, groot zijn haar met blauw krijt opgemaakte ogen, zwart en nauw is de jurk die ze draagt
Alles aan haar is anders dan wat ik van mijn moeder en mijn tantes ken, anders dan hun aardse alledaagsheid en de lauwe vormeloosheid van hun lichamen
Deze vrouw is een ver en zilverig raadsel
De maan
Die stem
Ze zingt en ze wordt begeleid door een man op een kruk die een prachtig gekleurde gitaar bespeelt, en door nog een man die bijna schuilgaat achter een wonderbaarlijke verzameling trommels
Ze zingt - het zullen de eerste woorden in het Engels zijn die ik in mijn leven hoor
Ik versta ze zonder dat ik ze kan verstaan
'Go away, little boy...'
Haar ogen zijn wijdopen, maar ik begrijp dat die ogen ons niet zien - ze staren naar iets anders dan naar mij en mijn tantes
'Go away, little boy... For if you don't go now... I'll have to ask you to stay...'

[OUDE VROUW]

Het verlangen is van me afgevallen als een oude bloem
Zo'n bloem met bruin omgekrulde blaadjes die droog is en bijna niets meer weegt en zelfs door de zwakste wind kan worden weggeblazen
Ik heb mijn tanden nog, maar niet meer allemaal
Ik heb mijn gedachten nog, maar niet meer allemaal
Ik moet veel vergeten zijn, want er is zoveel ruimte
De dingen die ik me probeer te herinneren zijn er niet meer
Er moeten huizen zijn waar ik geweest ben, maar het beeld daarvan zit niet meer in mijn hoofd
Er zijn namen zonder gezicht en gezichten waar ik geen naam meer bij weet
Ik hield altijd van de zomer, maar toch zijn er zomers waarvan me niets is bijgebleven
Het zal nog verder verdampen, die kennis - en zo word ik langzaam doorzichtig - totdat je me helemaal niet meer ziet

[OUDE MAN]

Het is terug gekomen - zoveel nachten is het terug gekomen
De ogen van het meisje naast wie ik liep
De warmte en de opwindning omdat we wisten dat wat we deden niet was toegestaan

Na acht uur 's avonds was het verboden om op straat zijn, maar iedereen wist dat het deze avond zou gebeuren - dat iedereen naar het grote plein in het centrum zou komen
Zoveel mensen, uit zoveel richtingen, daar zouden ze geen antwoord op hebben
Ze zouden sommigen van ons oppakken, misschien
Ze zouden kunnen gaan schieten
Maar er zouden er altijd meer zijn dan zij konden tegenhouden
En dan...-
Dan wat?

Vlak voor achten waren we in het huis, dichtbij de binnenstad, van een vrouw die we niet kenden
We wisten alleen dat ze Maria heette en dat ze er zelf niet was
We werden niet tegen gehouden, toen we vanuit dat huis naar het centrum liepen
We hadden iets verwacht, al wisten we niet wat
Iets dat ons zou sterken in de zekerheid dat wat wij deden goed was
Maar het leek alsof ze op ons gerekend hadden en alsof ze hadden gekozen voor de ontkenning als beste reactie - nergens was een controle, geen enkel obstakel maakte ons de doorgang moeilijk

Toen we eenmaal op het plein waren wisten we niet goed wat we doen moesten
We bleken niet met genoeg mensen te zijn om de hele ruimte te vullen
We drongen zo'n beetje samen rond het ruitersstandbeeld van de oude koning
Iemand zou nu op die granieten sokkel moeten klimmen en een toespraak houden
Een kreet formuleren die iedereen kon overnemen
Maar niemand zette die stap en er gebeurde niets
We stonden in groepjes en we spraken gedempt, alsof we postzegelhandelaren waren in plaats van de kern van een revolte
Een mooie en serene zomeravond was het
Een oranjeroze gloed straalde vanuit het westen over de langgerekte wolken
Nog steeds zagen we geen politie, geen ordetroepen, geen enkele macht die ons iets in de weg legde

Toen zijn ze toch gekomen
Toen werden we figuranten in een film die we veel later pas zouden zien
Ik geloof niet dat ik ooit eerder in de buurt van een tank geweest was - maar zo zagen die er dus uit
Zo reden ze en zo kwamen ze, langzaam maar zonder aarzeling of hapering, de smalle straten uit - dezelfde straten waarover wij hier naar toe gelopen waren

Zo werden het er steeds meer en zo was hun loop op ons gericht
Ik weet nog dat ik het opeens koud had, wat eigenlijk niet kon want
het was toch augustus
Ik weet nog dat ik alleen was en alleen moest blijven, alleen een
richting zoeken
Het meisje met wie ik gekomen was zag ik niet meer
Het enige dat ik nog zag was de steeds smallere uitweg uit de cirkel
van de rijdende tanks
Werd er ook geschreeuwd? Geroepen? Wat zeiden mensen tegen
elkaar? In mijn hoofd is het stil
Later pas komt er geluid
Toen ik al weg was van het plein en me langs de gevels van de
huizen onzichtbaar probeerde te maken - toen pas hoorde ik dat er
toch nog werd geschoten

[KOOR]

Geen stemmen meer horen
Dat is wat je zou willen
Geen stemmen meer die je van alles vragen, de je met stellingen
bestoken, die zich niet laten wegduwen, die onafhankelijk bestaan
van de lichamen waaraan ze ooit verbonden waren
Bevrijd te zijn van die geluiden - die zo denkbeeldig zijn en zo reëel
Je wilt alleen maar horen wat iedereen hoort
De geluiden van vandaag, de stem van een kind dat schreeuwt
terwijl het achter een bal aan rent
Je wilt alleen over straat gaan en niet in het gezelschap van je
geschiedenis
Maar ze laten zich niet opzij duwen
Ze zijn als de mist die soms 's ochtends boven het land hangt: ijl
maar hardnekkig
En dus blijf je een vreemde in een wereld die aan anderen
toebehoort
Weet je je omgeven door een aura van stemmen, vreemd en
vertrouwd tegelijk
De stemmen van je geschiedenis en van je verbeelding die zich niet
laat bedwingen
Zolang je ademt zul je niet vrij zijn

[VROUW]

Het zijn bescheiden jongens
Nooit is er een die wil blijven voor de nacht
Bedeesd en beleefd neemt hij afscheid
Zo besparen we elkaar de ongemakken van het daglicht
Ik vergeet zodra ik de deur achter hem sluit de naam die hij me
heeft genoemd

[OUDE VROUW]

Ooit, toen ik een kind was, had ik een vriendinnetje, een meisje met ogen die altijd iets leken te vragen

Dora

Toen is het oorlog geworden en op een dag is ze niet meer op school gekomen

Ik was teleurgesteld, want juist diezelfde dag zou ik in de klas een spreekbeurt houden en ik wilde dat zij goed vond wat ik deed

Mijn verhaal ging over rupsen en vlinders

Toen Dora ook de weken daarna niet meer verscheen ben ik haar vergeten - een kind is achteloos

Wat me vandaag verbaast is dat ik me toen, en ook in al die jaren die daarna gekomen zijn, nooit iets heb afgevraagd

Wat we later allemaal te horen kregen, dat heb ik nooit met dat ene meisje in verband gebracht

Ik heb altijd veel te doen gehad, ik had mijn leven en aan haar heb ik bijna nooit meer gedacht

Pas de laatste tijd is ze er weer, Dora - het zijn juist die verre dingen die terugkomen

Eén keer heeft ze me gevraagd of ik bij haar thuis kwam spelen, ze woonde ergens in een stille straat in een huis waarvan ze me verteld had dat er een grote tuin achter lag

Maar met Dora mee gaan, dat mocht ik van mijn ouders niet - waarom niet, dat wilden ze niet uitleggen

[KOOR]

De lucht, die zwaar is van wat je niet hebt gedaan

Het licht, dat niet helder is maar grauw - doordat tussen jou en de zon de niet vervulde beloften zijn blijven hangen

De regen die je vroeger niet voelde, de harde wind waar je om lachte

Nu huiver je, ook als de dagen zacht zijn

Je raakt je huid aan en die voelt verontrustend koud

[JONGE VROUW]

Hij heeft een fout gemaakt

Hij wilde teveel van me weten en daar kan ik niet tegen

Die jongen...

Ik was zo blij met hem, in het begin

Vooraf met hoe verlegen hij was

Met hem praten ging moeizaam

Ik was het niet gewend om veel te zeggen

Hij probeerde het wel, maar de lijnen liepen telkens dood

De boeken en de muziek die voor hem belangrijk waren kende ik
niet
Ik vond het niet erg om dat spreken over te slaan
Gewoon, bij elkaar zijn en je samen verbazen, dat was mij genoeg
En dan de dingen laten gebeuren
De dingen die je doet maar die je verder onbenoemd laat

[OUDE VROUW]

Later heb ik, net als iedereen, geweten wat de grote verwarring en
verwoesting van die jaren is geweest
Hoe alles wat altijd bestaan had wankelde
Hoe de zekerheden verdwenen om nooit meer ongeschonden terug
te keren
Maar toen het gebeurde was ik een kind en dat kind is het ontgaan
Ik was niet nieuwsgierig naar grote, onbekende dingen
Wat ik wilde was duidelijkheid, en dat is jaren zo gebleven
Ik wilde weten wat je weten kon
Waar de stad ophield en waar de weilanden begonnen
Welk jaargetijde het was en welke kleren je dan droeg
Tegen wie je 'je' mocht zeggen en waar 'u' de regel was
Hoe laat er werd gegeten
Hoe je je als meisje te gedragen had en hoe je toch kon doen wat je
wilde
Wie ik was en wat ik wilde worden
Ik wilde weten wat je op straat kon verwachten te zien
Wat de namen waren van de plaatsen op de landkaart
In welke naamloze kleuren de wanden in openbare gebouwen waren
geverfd
Hoe de stof waarmee zware stoelen waren bekleed schuurde langs
de achterkant van je been
Hoe de lucht was die hing om oude mensen
Waarom je niet kon praten over wat je voelde
Wie de vreemde was naar wie je zonder woorden verlangde
Dat het schoolgebouw er in zijn bakstenen strengheid ook morgen
nog zou staan
Dat de grens werd aangegeven door een roodwit gestreept hek,
bewaakt door mannen met petten
Hoe je een brief moest schrijven
Hoe witbrood smaakte
Dat wat bestond zou blijven bestaan
Dat ik niet altijd alleen zou zijn
Zulke dingen wist ik en de rest was schimmig, was de rand van het
beeld

[KOOR]

Ik heb ze gezien, en ik heb de afstand gezien die er tussen hen was ontstaan, als gestolde lucht: onzichtbaar maar toch hard en niet te doordringen

Ze hebben het nog één keer geprobeerd

'We moeten er toch over kunnen praten,' heeft zij gezegd, en hij heeft geknikt maar is toch stil gebleven

Zij is begonnen over hoe hij veranderd is

Hoe ze vroeger alles van hem dacht te weten nu niets meer

Dan blijft ze een tijdje stil - en ze gaat verder

- Hij zwijgt nog altijd -

Met een zachte stem beschrijft ze hoe ze naast elkaar liggen in het bed, gescheiden als twee zieken die ieder hun eigen kwaal moeten dragen

Hoe hun liefde is veranderd in zoiets als wederzijdse

dienstverlening, een comfortabele gewoonte - en hoe zij daar niet meer tegen kan

Dat en nog meer heeft ze gezegd en hij heeft het aangehoord

Hij heeft wel iets terug willen zeggen, maar hij wist niet waar hij beginnen moest

Hij kon het woord niet vinden dat zijn pijn beschreef

Ik heb ze gezien - en als ik een hand had, dan zou ik die naar hen hebben uitgestrekt

Om ze te laten weten dat ik er was en dat ik alles gehoord en gezien had

Om ze duidelijk te maken dat het niet hun fout was dat ze het allemaal niet begrepen

[MAN]

Ik heb lang de tijd gehad om te bedenken hoe het is begonnen

Wat er geweest is voordat hij er was

Voordat jij er was, tegen wie ik nog altijd praat

Ooit...-

Ooit is er een jongen geweest

Ik was zelf toen nog een jongen

Van hem wist ik weinig, zelfs zijn naam heb ik nooit gehoord, maar ik kende precies de kleur van zijn haar, het bewegen van zijn lichaam en de stof van de broeken die hij droeg

Naar hem kijken schrijnde en was toch een genot

Eén keer was ik vlak in zijn buurt toen hij iets zei, maar de stem die ik hoorde was te hard en te gewoon, die paste niet bij hem

Hij moest zachter zijn, en donkerder

Als een dier dat zonder zelf iets te willen gehoor geeft aan zijn drang ben ik achter die jongen aangelopen, door de nieuwbouwwijken van de stad

Contact was niet wat ik zocht, deze verbondenheid die afstand
bewaarde was me genoeg
Honger die niet wil worden gestild
Niets weten, niets zeggen, niets doen
Geen naam geven aan wat er gebeurt
Alleen maar zien en lopen en ademen en 's nachts bedenken dat hij
er zou kunnen zijn

Later is die onbekende jongen uit mijn beeld verdwenen en iemand
zoals hij is er nooit meer gekomen

Zo moet het begonnen zijn
En daarna is er heel lang niets meer gebeurd
Schimmige jaren, waarin ik niet om me heen heb willen kijken
Pas toen jij bleek te bestaan
Pas toen jij mij wilde zien
Pas o die dag veranderde er iets
En kwamen de kracht en de zwakte van vroeger weer terug

De avond waarop ik jou tegen kwam ben ik een deur door gegaan
Kwam ik in een ruimte terecht waar mensen kunnen wonen
Waar sommige dingen vanzelf lijken te gaan
Waar je iemand aan kunt spreken en hij schrikt niet
En waar je ook niet hoeft te schrikken als iemand iets van jou wil
Ik had dat allemaal nooit begrepen en alleen had ik het nooit
gekund - maar door jouw achteloosheid werd alles makkelijk - de
achteloosheid van iemand die niet weet hoe rijk hij is en daarom
alles weggeeft
Jij had mijn kramp niet
Jij was zo jong, jij wist zoveel zonder dat je erover na had hoeven
denken
Ik wilde jou in mijn leven hebben en je hebt geen nee gezegd

Wat jij in mij zag, dat heb ik nooit durven vragen
Was ik alleen maar de onvermijdelijk aanwezige?
Of heb je je ooit over mij net zo verwonderd als ik over jou?

Jij moest het zijn
Wat al die jaren nooit gebeurd was, dat moest jij in één keer
goedmaken
Hier in huis wilde ik je hebben, de kamer wachtte op je
Jij moest de jongen zijn, die jongen van zo lang geleden, die ik nu
eindelijk genaderd was en die ik nu aan had durven spreken
De jongen die een ander was
Jij was zijn opvolger, jij maakte hem waar
Jij moest de contouren invullen die ik in die tijd al getekend had
Een raadsel moest je zijn en tegelijk wilde ik dat je reëel was en
beweeglijk en dag en nacht aanwezig

Maar wens en werkelijkheid, dat kon je niet allebei zijn

Jij was in die eerste tijd zo mooi dat ik het nauwelijks kon verdragen
Zo mooi en zo onverschillig

Mijn oog deed pijn als ik naar je keek wanneer je zonder kleren op
het bed lag

Wat is dat, verlangen? Wil je een ander bezitten? Bezitten om te
vernietigen? Of had je die ander zelf willen zijn? Verlang je naar het
vreemde, naar waar je zelf altijd buiten blijft? Of naar wat je ooit, in
je allereerste leven, zelf bent geweest - een gestalte, zonder eigen
wil of bewustzijn, die alleen maar bestaat als deel van een ander?

Ik wist het niet

Ik wist zoveel niet

[KOOR]

De stenen van de muren in de stad zijn warm

Het verlangen van de mensen die daar lopen straalt op ze af

De stenen van de straten in de stad zijn koud

De teleurstelling van de mensen die daar lopen straalt op ze af

De stad is onverschillig

In de stad zijn al zoveel mensen gestorven

Op de aarde van dode ambities groeit ieder jaar weer het groen van
nieuwe verlangens

De huizen van de stad blijven gesloten

Het verdriet blijft verborgen in de kamers

[JONGE VROUW]

Ik ben hem tegen gekomen en toen zijn er weken geweest waarin
ik me niets hoefde af te vragen

Een tijd, een tussentijd van warme en lachende zekerheid

Wat ik tot dan toe meegemaakt had was ongemakkelijk gedoe
geweest, aanrakingen die alleen de armoede voelbaar maakten

Het schrokkerige eten van hongerlijders

Maar hij was zo bleek, zo mager en zo delicaat in zijn gebaren

Lichtgrijze ogen, de kleur van de verwachting

Ik had me altijd verzet, maar met hem kon ik dat niet

Hij was een man, een kind, een jonge kat die op vlinders jaagt en
daarna uitrust - en ik omvatte hem

De kleuren van vlees, de geur van leven en zoet verval

We verwickelden ons in een gevecht dat we allebei verloren - maar
dat verlies was ons geluk

Als hij 's nachts sliep, legde ik mijn hand op zijn bovenbeen

Ik voelde zijn huid en de rustende kracht onder die huid

Zo had het moeten blijven, zoals het in die eerste nachten was

Overdag zag ik hem niet
Hij kwam pas als het avond werd en dan begon ons leven
Daar, op het bed, troffen onze lichamen elkaar
Lichamen die alles wisten, die volwassener waren dan wij zelf

Het was goed - maar voor hem was het niet genoeg
Ik was blij als we stil konden blijven, maar hij niet
Hij wilde in de vroege ochtend niet tevreden zijn met het licht en de
warmte
Hij begon tegen me te praten en hij wilde alles van me weten
Over hoe ik vroeger had geleefd
Over hoe ik hier terecht gekomen was en wat ik verwachtte van de
toekomst
Ik kon dat niet
Ik kon daar niet goed op antwoorden en ik kon zelfs niet uitleggen
waarom niet

Alles mocht hij, alles doen en alles aanraken
Maar niet alles weten
Een mens heeft recht op zijn pantser
Alleen door een vreemde te blijven kon ik het verdragen om met
hem te zijn
Voor mij was het genoeg, was het al haast teveel, dat wij samen,
zonder meer te zeggen dan het allernoodzakelijkste, met
wonderbaarlijke precisie het punt wisten te vinden waar pijn en
genot elkaar raken
Het kon niet nog verder gaan dan dit, dan dit moment, het moment
waarop ik naast hem lag en met mijn vinger voorzichtig een spoor
trok, van zijn borst naar zijn navel en nog verder omlaag
In dat gebaar zat alles wat ik te zeggen had
Maar hij - hij hield mijn gebrek aan antwoorden voor
terughoudendheid
En zo tekende zich de verwijdering af, langzaam en onvermijdelijk

[MAN]

Je bewoog je stil door het huis
Aan mij vroeg je weinig, je was als een gast die niet tot last wil zijn
Ik keek naar je, als je zo maar ergens zat en niets zei en je met
niets bezig leek te houden
Ik heb nooit geweten wat het was, dat stille geduld van jou
Wachtte je nog op iets anders? Op iets dat na mij zou komen?
Of was je alleen maar niet in staat om je ergens zorgen over te
maken?
Wat we deden - eerst overdag, en overal, later alleen nog maar in
het donker van het bed en nog weer later bijna helemaal niet meer
Dat moest onbesproken blijven
Alsof anderen het waren die het overkwam

Wat je gaf nam je meteen weer terug
Ik durfde je niets te vragen

[OUDE MAN]

Van de natuur word je rustig, zeggen ze
Natuur is gezondheid en vrijheid
Op zondagmiddag gaan ze naar een bos en ze halen adem
Als ze van het pad afdwalen en even niet meer weten waar ze zijn
Dan voelen ze hoe het kriebelt in hun maag - ongerustheid als een
plezier
Ze weten niets

Ik heb, toen ik eenmaal weg was uit de stad, en toen ik begreep dat
ik ook weg moest uit het land, een week lang door de bossen van
het westen gedwaald
Met mijn handen water uit beekjes geschept en niets gegeten
Geprobeerd een richting te volgen
Het kloppen van mijn hart gevoeld en me sterker dan ooit bewust
geweest van mijn ademhaling
Ik heb paden gevonden om er pas na kilometers achter te komen
dat het geen paden waren
Ik ben misselijk geworden van een zoetige lucht die steeds sterker
werd - tot ik nauwelijks nog kon ademen en toen zag wat de
oorzaak was: een halfvergaan paardenkadaver
Aan de oorzaak van mijn vlucht
Aan waar het allemaal om begonnen was, onze ideeën over het land
en de vrijheid, dacht ik niet meer
Als je alleen bent is de maatschappij ver weg

Ik wist dat het mogelijk moest zijn om over de grens te komen
Mijn familie kwam uit deze streek, de verre provincie
Altijd waren er openingen geweest
Gaten, onopgemerkt door de wachters en de hekkenbouwers
Bij zo'n lichaamsbreed gat moest ik zien te komen
Om het andere land te bereiken
Om het falen achter me te laten
Om niet meer bang te zijn

Daarom
Omdat het zoveel dagen geduurd heeft
Omdat ik zo vaak gedacht heb dat ik de richting kwijt was geraakt
Omdat de nacht een koude, kwaadaardige kracht was die ik toch te
vriend moest zien te houden
Omdat de dagen bewolkt bleven en er niets leek te veranderen, hoe
lang ik ook liep
Omdat de geruststelling die ik nodig had alsmaar niet kwam

Daarom ben ik later, toen ik eenmaal in dit land woonde, nooit meer
in een bos geweest - in wat ze hier een bos noemen

[VROUW]

Ik ga vaak naar winkels, ook als ik niets hoeft te kopen
Grote, witverlichte zelfbedieningswinkels
Ik hou van die geur van alles door elkaar: brood en koffie en zeep
en chloor
Ik hou ervan om te blijven kijken naar alles wat veel is
Ik dwaal tussen de hoog opgetaste waren
De kleuren van goedkoopte, het volume van de overvloed
Ik leg af en toe iets in mijn wagentje, om geen verkeerde indruk te
wekken
Ik weet dat het daarbuiten winter is, dat daar niets vast staat en dat
je er niet zo maar rondjes kunt blijven draaien
Hier is het zoveel eenvoudiger
Hier heb ik niets te vrezen zolang ik aan de goede kant van de
kassa's blijf, aan de veilige kant
De meisjes die hier werken zijn altijd moe
Ik zie hoe ze beklemd zitten in hun formica hokken
Hoe ze niet van die producten houden
Ze zo snel als maar kan door hun handen laten glijden
Ik ben vervuld van medelijden maar ik kan ze niet bereiken
Ik kan niets, hier
Ik hoeft niets
Niets is van mij

[KOOR]

De stilte
De stilte nadat er iets definitiefs gezegd is
De stilte voordat iemand iets moet zeggen
De stilte en de lichte angst voor het geluid dat straks zal komen
De stilte omdat alles goed is
De stilte omdat er geen woorden voor zijn
De stilte van mensen die alles weten van elkaar
De stilte van mensen die van elkaar niets willen weten
Ongemakkelijke stilte
Berustende stilte
Verwachtingsvolle stilte
De stilte op een wintermiddag in een huis waar oude mensen wonen
Stilte
Stilte als hulpeloosheid of stilte als strategie
Stilte die zacht is of stilte die snijdt als een mes
Stilte
De stilte die er altijd al was
De stilte die zich hoogstens tijdelijk verdringen laat

De stilte die sterker is dan welk geluid ook

[JONGE VROUW]

Ik heb mijn hand teruggetrokken en ik heb me van hem af gedraaid
Dagen later is hij weggegaan
We zwegen allebei, alsof woorden een kostbaarheid waren die wij
ons niet meer konden veroorloven
Hij was de eerste geweest, maar dat heb ik hem nooit verteld
Hij is weggegaan, zonder een speciaal gebaar, zonder veel woorden
Het gesprek waarin we elkaar misschien iets hadden kunnen
uitleggen is nooit gevoerd
Nog lang heb ik 's nachts in het donker de herinnering bewaard, de
herinnering aan zijn warmte
Aan het zout van zijn zweet, aan het bittere wit van zijn zaad

Ik praat niet
Ik kom niet
Ik ga niet
Ik doe niets
Ik wacht, maar het gebeurt niet
Ik weet niet wat ik weet
Mijn handen zoeken mijn buik op
Ik wil er niet aan denken
Laat het geen nacht zijn
Ik ben gezond
Ik ben gewoon
Ik werk in een winkel waar ik ansichtkaarten verkoop aan toeristen
Ik ben zoals iedereen is
Laat het voorbij gaan
Het had nooit mogen bestaan
Het is te groot om in mijn hoofd te passen
Het overwoekert al het andere

[MAN]

Ik weet wel hoe het gegaan is
Je kon de druk niet verdragen
Toen ben je weggegaan
Elke avond ben je weggegaan en elke nacht weer terug gekomen,
dat wel
Maar je afwezigheid duurde steeds langer

In het donker van de stad
Daar ben je moe en zwak geworden
Ik zag het gebeuren, eerst langzaam en toen steeds
onmiskkenbaarder
Ik zag het en ik heb niets gezegd

Ziekte was een woord dat in onze taal niet voorkwam
Zolang het niet uitgesproken was zou het nog goed kunnen komen
Ik vond je nog steeds zo mooi als de jongen die je geweest was, al
liep er iets vuils door het blank van je huid, al werd je verschijning
steeds valer en wankeler

Op een dag kwam je terug en je kon niet meer weg
Je geest en je benen hadden geen kracht meer

Je hebt je in die kamer teruggetrokken
Je bent magerder geworden, stiller, ellendiger
Er was iets dat vrat aan je lichaam
Mijn aandacht verdroeg je minder dan ooit
Maar ik bleef je geven wat ik had, al wilde je het niet hebben
Ik heb je niet alleen gelaten
Aan mijn kant van de deur bleef ik bij je horen
Bleef ik van je maken wie ik wilde dat je was
Koesterde ik je afhankelijkheid

Je was dichtbij
En toen niet meer
Je was wie aangeraakt kon worden
En toen niet meer
Ik heb niets willen vragen

Het kost me nu niet veel moeite meer om mezelf te zien zoals jij mij
al die tijd gezien moet hebben
Ik - de hoofdbewoner
Ik - die voor het geld en de regelmaat moest zorgen
Onbegeerlijk als de winkelbeheerder in de witte jas - bekleed met
een wankel gezag en toch beklagenswaardig

Nu was je ziek, nu bleef je stil als een slang
Onzichtbaar als wat zich in de nacht beweegt
Met mij had je niet willen leven
Misschien wilde je helemaal niet leven
Was leven voor jou een toevallige omstandigheid, die altijd weer
kan veranderen
Een kledingstuk dat je draagt en dan uittrekt en achteloos over een
stoelleuning hangt - je loopt verder en je merkt niet eens dat je het
koud hebt

Ik wilde je opvangen in je val, maar dat heb ik niet gekund
Niets zeggen
Blij zijn dat ik soms bij je kon zijn
Kijken naar je hand die trilde - en dan nog steeds geen vragen
stellen
Zien hoe de doorschijnendheid het langzaam won van de substantie

Erbij zijn toen je lichaam warmer werd en warmer
En daarna koud

Ze hebben je weggehaald
En ik wilde niets anders meer dan hier binnen blijven
Als een plant die achter het venster staat en geduldig het daglicht
opvangt

[JONGE VROUW]

Ik ben weer daar, iedere nacht als ik met open ogen lig te wachten
Terug in mijn dorp, het dorp van de benauwenis
Waarom laten ze me niet gaan?
Waarom willen ze alles hebben en alles weten - zelfs wat in mijn
hoofd zit?
'Waarom praat je niet?' vragen ze
'Voel je je te goed voor ons? Zijn wij te gewoon voor jou? Te dom?'
Ze lachen erbij, maar het is een lach waar je somber van wordt

Het bestaan zoals ik het daar heb keren kennen heeft zich in me
vastgebeten en het laat me niet meer los
Ik ben weg maar ik ben nog altijd daar
Daar, in de opheflose wereld van de plattelandsgemeente
Ik wist daar één plek die niemand kende en waar niemand me ooit
zou zien
Het was achter de verlaten steenafgraving
Beschut door donker puin was daar een vlakte van het allerwitste
zand
Ze wisten niet dat ik hier was
Ze kenden het pad over de berg van gruis niet dat hiernaartoe
leidde
Hier was ik alleen met de zon en de regen
Hier las ik boeken die ik maar half begreep
Hier zong ik zo hard als ik kon
Hier schreeuwde ik de woorden die gezegd moesten worden
Hier bestond ik op mijn eigen voorwaarden en kon ik geloven dat
het onbekende bereikbaar zou zijn

[OUDE MAN]

Toen ik een kind was en daar nog leefde, daar waar de winters
strenger zijn
Toen waren er de zwervers
De onmaatschappelijken, die officieel niet meer bestonden omdat
het systeem uitsloot dat ze zouden kunnen bestaan
In die verre dorpen waar mijn familie woonde werd er elke winter
wel eentje dood gevonden, in de koudste weken na de kerst

Een bevroren lichaam tussen de houtopslag of tegen de wand van
een stal
Had tot op het laatst nog naar een spoor van warmte en
bescherming gezocht
Was te zwak geweest om nog iets te willen

Het schijnt dat je op het allerlaatst die kou niet meer voelt
Dat alles licht wordt en dat je denkt dat je er bent, dat je nu uit
kunt rusten
Ons werd als kind voorgehouden dat we ook zo zouden eindigen als
we niet deden wat er door de ouderen gezegd werd

Ik heb één keer, vanachter de gordijnen in de warme kamer in het
huis van mijn grootmoeder, gezien hoe twee mannen met korte
leren jassen en grote werkhandschoenen zo'n dode zwerver kwamen
ophalen: ze tilden het, het lichaam dat een ding geworden was, met
moeite op en legden het op een platte houten kar
Daarna duwden ze die kar vooruit, bijna geluidloos over de met
sneeuw bedekte weg
Ik ben altijd bang voor sneeuw gebleven

[OUDE VROUW]

Geen enkel leven heeft nut, maar het bestaan van de een is
overbodiger dan dat van een ander
Ze zijn bij me langs geweest - zij van de instanties
Ze wilden weten of ik alles nog zelfstandig kon
Ze bemoeien zich met alles
Bekijken je lichaam alsof je oud vee bent dat geslacht moet worden
Mijn aderen lopen blauw door mijn witte vlees, maar waarom
zouden zij dat moeten zien?
Ik heb meer huid dan ik nodig heb
Ik heb soms last van wazigheid
Maar ik wil met rust gelaten worden
Langzaam, alles langzaam
Langzaam maak ik me los, maar ik wil het zelf doen en op
voorwaarden die ik zelf bepaal

Hij is er niet meer en toch is hij soms heel dichtbij
We hebben van elkaar gehouden, dat zal ik blijven zeggen
Maar wat dat precies betekent...
Is het bezitten? Is het bezeten worden? Is het gewenning? Je niet
meer afvragen of het ook anders had gekund?
Ik kom uit een tijd waarin je je zoveel niet afvroeg
Er was een weg en langs die weg ging je
Je voegde je naar de ruimte die je geboden werd

Ik heb het met hem uitgehouden

Ik ben een leven lang verdoofd geweest
En toen alles eenmaal vrij was, toen wilde ik niet meer
Ik hield van hem - hij was zwaar als de meubelen die mensen
vroeger hadden
Toen hij er niet meer was heb ik gehuild - daarna werd alles lichter

[JONGE VROUW]

Ik kan niet terug, ik weet het wel
Die plek bij de steenafgraving bestaat niet meer
Maar net zo zeker weet ik dat ik er zonder moeite naartoe loop, als
ik wil
Hoe gaat dat ene liedje?
'Vrij als een vogel... vogel vrij...'
Alles verandert en ik zal me moeten aanpassen
De afstand wordt groter
Hij, die ene met de ogen en de honger, hij is weg en dat is goed
Maar er zal wel een ander komen - dat weet ik omdat het bij
iedereen zo gaat
En die ander zal ik aanvaarden zoals hij is
Ik zal doen wat hij wil en zeggen wat hij wil horen
Niet af willen wijken
Het is makkelijk: je hoeft alleen maar een paar dingen te vergeten

[OUDE MAN]

Later, jaren later, heb ik ze hier in deze stad gezien
De mensen met de donkere huid en de te dunne kleren
In de smalle straten, op de brug, altijd onrustig, altijd verwickeld in
gespannen transacties of gesprekken waarvan je niet weet of het
ruzies zijn
Ze lopen gebogen en als je iets in hun blik kunt zien is het
wantrouwen
Mij zien ze niet en ik hoef voor hun niet bang te zijn
Anders dan daar waar ik vroeger geleefd heb is er hier geen wet die
voorschrijft dat ze niet bestaan
Maar minstens zo groot is de onverschilligheid
Ik wil zo ver als ik kan op afstand blijven van deze rustelozen

[MAN]

De tijd is snel door je heen gegaan
Totdat je jong en oud was tegelijk

[OUDE VROUW]

Ik ben te moe om nog ergens heen te gaan
Kunnen ze niet wachten

Rustig wachten tot ik vanzelf verdwenen ben?
Verschrikkelijke tijd
De meerderheid regeert en ik besta alleen nog maar als iets grauws
en overbodigs dat nog altijd beweegt, al weet niemand hoe of
waarom
Als ik de straat op ga zie ik hoe snel ze allemaal gaan
Hoe ze me inhalen en talen spreken die hier vroeger niet bestonden
Ik heb tegen niemand iets
Daar zou ik de kracht niet eens voor hebben
Maar ik mag er toch wel naar verlangen dat de wereld ophoudt met
veranderen
En dat het weer wordt zoals...-
Nee
Zoals vroeger, dat niet
Dat kan niet en dat moet ik ook niet willen

Ik weet wat er gebeuren zal
Ik kom terecht in een kamer met vier bedden
Mijn herinneringen mag ik houden, want die nemen toch geen
ruimte in
Maar naar wat ik zeg zal niet geluisterd worden

[KOOR]

Er komen
Er zijn
Er willen zijn
Er moeten zijn
Er nog altijd zijn
Er niet meer zijn
Er niet meer zijn en niet herinnerd worden

[JONGE VROUW]

Ik had, toen ik een kind was, een fantasie
Een verhaal dat ik mezelf vertelde, keer op keer
Koningin van Groenland, zou ik worden
Op school hadden ze me verteld hoe groot en onbekend dat land
was, en hoe wit en hoe koud en hoe leeg
Dat moest mijn land zijn
Koningin van een rijk zonder mensen
Meeuwen en witte beren zijn mijn onderdanen
Het paleis waarin ik woon heeft muren van aangestampte sneeuw
en ramen van gepolijst ijs
Ik draag een zware jas van zilvervossenbont en een kroon van
fonkelende kristallen

Ik weet niet goed meer wat me zo in die gedachte aantrok

Heersen en toch alleen zijn
Een wolk van warme lucht zien bij ieder machtswoord dat ik
uitspreek, in die troonzaal met de glanzend gewreven witte vloer
Geen koning zou er zijn
Geen kleine prinsen of prinsessen
Het ging om mij alleen - en als ik oud was en zou sterven dan
verdween in de eerstvolgende nacht het hele land, in het witte
geweld van een eindeloze sneeuwbuï
Waar ik niet was, daar bestond niets meer

©Rob de Graaf 2005

De auteur ontving voor het schrijven van deze tekst een werkbeurs van
het Fonds voor de Letteren